

Єврейка, якій вдалося вижити під час Голокосту, написала книгу про Рівне

Книга «Місто моє розстріляне», яку написала рівнянка Хая Мусман, вперше вийшла друком 1994 року в Нью-Йорку російською мовою. Пізніше її переклали англійською. І лише цього року в Рівному «Місто моє розстріляне» надрукували українською. На презентації книги була донька авторки Рейчел Келмансон, яка живе у Нью-Йорку.

Під час презентації Рейчел Келмансон через Skurez в'язок зазначила, що її батьки часто розповідали про Рівне. Згадували пісні, які тут співали, розповідали історії зі свого дитинства, зокрема, й про трагічні роки періоду його окупації нацистами. Зокрема, Хая Мусман часто згадувала про масовий розстріл рівненських євреїв у Сосонках, про знайомих та друзів, що там загинули.

— Мама згадувала Рівне дуже часто, це був її біль. Те, що у неї було в душі усе жит-

Під час презентації книги

тя. У мамі і в тата. Вони завжди казали, що вони рівняни, незалежно від того, де вони потім жили, — розповіла Рейчел Келмансон. — ...У книзі мама розповідає історії тих людей, які не вижили у період Голокосту, — розповіла донька авторки.

Максим Гон, директор Центру «Мнемоніка», який влаштував презентацію, так емоційно відгукнувся про книгу:

— Я б сказав, що це книга

такого духовного трепету, коли людина переповідає про людей, з якими дружила, яких особисто знала, описує їхню зовнішність, характер, поведінку. Описує те Рівне, яке, не прочитавши цей текст, уявити просто не можна... У книзі авторка розповідає про Рівне у період між першою та другою світовими війнами, про місто у 1944, а також про подорож у Сосонки — місце, де розстріляли 17,5

тисячі євреїв. Вона була єврейкою, якій вдалося вижити у період цих розстрілів. А вижило всього декілька десятків.

Рівнянин Олександр уже встиг прочитати книгу «Місто моє розстріляне», тож поділився своїми враженнями:

— Там немає дешевої сентиментальності, радянського пафосу, коли часто говорять про нелюдів, які знуцалися. У книзі все про-

сто. З іншого боку, я згадав російського прозаїка Шаламова. Авторка, як і він, пише, що всіх вбили, а потім розказує, кого саме і за що. Коли читаєш про долі людей, тоді розумієш, що саме тоді відбулося. Поєднання всього того жаху і простоти — це головне враження від цієї книги.

Дмитро Аладько, викладач РДГУ, який є автором перекладу, в розмові з Рейчел Келмансон згадував свою роботу над текстом книги:

— Намагався максимально зберегти так, як написано, лексику, синтаксис і все інше. Робота була цікава і водночас емоційно складна, тому що ваша мама описувала своїх друзів та знайомих. І більшість з них,

на жаль, пішли з життя в 1941-1942 роках.

Хая Мусман народилася у 1922 році у Рівному. Коли їй було 18, разом із двоюрідними братами виїхала з Рівного. Повернулася у рідне місто вже після другої світової війни. У Рівному вона познайомилася зі своїм чоловіком, також рівнянином. Вони одружилися та поїхали в Росію, де отримав роботу її чоловік, інженер за фахом. Після смерті чоловіка Хая Мусман разом із донькою переїхала у США, де у 75 років здобула третю освіту. До того вона вже мала історичну та юридичну освіту, була успішною адвокаткою у Москві та володіла шістьма мовами.